

hjálpin þá jafnau veit fyrir varalaust og áu allra annara stíflýða og þeirra, að
 lalnisvottord samu, að samlagsmánum hafi orðid fyrir slýsi. Hér, er því eltri, "sagdi
 hann, "minn maia gjöf sda almúsu að tædo, heldur um lof tundra stýldu. Í
 þessum efnum fylgja réttindin stýldummu."

Eg hafi svo oft sód, eins og svo margir aðrir, fá tala húsóðum með stóran
 hóf af börmu vanda fyrir löngum og þungbörum veitindum sda jafnvel
 slýsum og að þeir gátu eltri tísid umlii hofuadummu, sem oft var aðimihill,
 áu þess að neyðast til að fara á sveitina, fyrir þessar sakir einar.

Þá var það eigi sjaldgöfara, að margu efnilegu unglingurum, þeltur da stúlkur,
 sem fúa sda engu átti að, vudu fyrir veitindummu um löngu sda skemur tíma, en
 vegna fá teltar og einstöðingsstapar síns, vudu að leggja nit á hina sömum braut
 gleita í náðin sveitarfélags síns og víðja um hjálps. Sömmu forlegnum vaud
 einnig mög einstöðings vimmastúlkum að sota og afleidingu fyrir þau öll
 var þá, ^{þá} að nissa eitthvíð dýrmætasta hrossid, sem þau áttu í sínu sími:
 þann réttind síns. Ofan í þetta bókust svo sáran áhyggjur fyrir því, á meðan
 í veitindummu stóð, að engin ömmur híd vori til þess að gríða veitinda hofuad-
 um en þau, að segja sig til sveitar og var það engu létþerari sota en veitindur sjálf.

Og var það eltri allóft, að margu máðummu vaud kóimlúis að fara á mis
 við alla lalnis hjálps og hjúlkummu, vegna fá teltar símar og einstöðingsstapar?
 Hóada híd vora þá til þess að fyrirast sléi vaudrasi?

Það var að tryggja heilsu sína og ganga í sjúkrasamlag! En nú var
 engin sléi tryggingarstofum til í þessu landi. Og því þá eltri að gjöra
 einhversja lítrum til þess að koma heim í fót, þar sem þotfin var svo

brýr og bófin andsa, ef rétt var að farið og vel um hultana búið?
 Það var alusj sjálfast að stofna sjúkrasamlag, fyrir hér í Þessjavíli og
 síðan í öllum fjölbýgdustu haupstúmm og sveitum landsins.

Eftir að ég flakkið hringur til Nefsiavítis, 1902, skrifaði ég yfirsum þeimingum
 mínum í Danmörku, Svíþjóð og Þýðholandi og bað þá hvort um sig, að útooga
 mér ól þau lög og roflugerðir um sjúkrasamtöð, er þeir þóttust yfir, hver í sínu landi.
 Þeim árum síðar, eða 1904, hafði ég þannig vidd að mér ógrymum öllum af öðrum
 þögnum og sá þá strax, að ég var kominn í stóðustu vandræði með allt saman. Ég
 hafði svo mikil ávarðing við vaxlun þá er ég þá var inn, svo og útgerðarbrax m. m.
 að ég lagði allt á hylluna um tíma, enda faust mér verðing við svo forvelt og tví-
 sýnt um að ég gæti leyst það af hendi svo vel verði, svo mikil nýmali, að fáir
 skildu og einu förti vildu sinna. En lítt var þó að gefast upp og ég fann ráðid:
 Þetta málefni hlaut að vera eitth af þeim manniðar- og velgerðarmálum er
 Oddfellurfélagid vildi taka að sér, engu síðan en haldsvitru málid, stofnum
 heilsuhalisins í Víðilsstöðnum o.fl. sem það þá nýlega hafði hruddid af stöð
 og átt fann hruddid að. Eldsti maður Oddfellurfélagisins var þá þor mundir,
 Guðm. Þjórnson landlæknir. Hann fór málid að sér og hélt ágætis fyrirlestur
 um það, fyrst í Oddfellurfélaginu sjálfu og síðan opinberlega offar en einu-
 sinni, við mikla ástólu.

Í þetta kjölfar hendi ég svo með því að bora til almenningsfundar í Hótel Fúlauk
 12. September 1909. Aðrius 14 menn gáfu sig fram þann dag til þess að verða stofnumdur
 samlagis. Þá aðalringdastjórn, Hallgrímur Benediktsson stóðkaupmaður, Hjálmtýr
 Eyrundson kaupmaður og ég stíjuðum þessa stjórn og sendum málid til Oddfellurrofl-
 unnar með þeirri beiðni, að hún stígaði aðra nefnd til þess að senu lög og roflur
 fyrir sjúkrasamtöð með aðstoð landlæknis. Í þeirri nefnd voru þeir Kallei
 Daniellsson yfirdomari, Kleinas Jónsson landlæknir, Eggert Blæsson málofturum.
 Sigvatur Þjarnason bankastjóri og Guðni Þinnsson kaupmaður, allir meðlimir Oddfellur-
 félagisins og höngnum síðan í stjórn samlagis eða á annan hátt við starfsámi
 þess tíðni.

Það var eigi fyr en í ársbyrjun 1910, að verulogur stíndur kom á starfssemi
 samlagsmis og leugi framur af var alnumum þáttbádan drömu, stílningur
 manna sljóð og afstíffaleysid niðid, en "meiðni vinnur vatnið stáinnu".
 Árið 1911 voru gefin út "Lög um sjúkra samlag" og veittu þau samlaginnu
 styrkt notkunn og menn um þess trátt vísari, að þeir sem í samlagid
 gengu, skimmu svo vel við sig þar, að þeir vildu fyrir engar muni í svör
 fara og soðu, að það væri beinlínis þeim til hagnaðar, að veru í svör, jafn-
 vel þótt þeir yðu aldrei veitir. Vissan fyrir því, að ef þeir yðu veitir,
 þá þengju þeir allan kostnaðinn greiddan, en þess að þurfa að biðja um það
 heldur efti þeir heimtingu á svör, einu og því, að fá innstæðu sína greidda úr
 banka eða sparissjóði. Þetta, eitt úr af fyrir sig, var þeim niðils-vindi og það
 jöfni nioj sjálfstödi þeirra og sjálfstjargar vidleitni. Þeir sýndu þau þyggindi
 sem í hagnanna. Stjórnarvöld þegarins sáu og, að samlagid var einu af
 stærsti gjaldendun þegarins, því það forðaði þeim sem í því voru frá því að
 komast í vonarvöl vegna veitinda og því veittu þau þeim oft allríflogu
 styrkt. Og þannig er það í öllum þeim löndum, þar sem sjúkra samlag eru
 starfandi.

Það ber séráfalllega við þegar erlendir menn komu hingað með það fyrir aug-
 um, að svelja þér um lengri tíma og stunda atvinnu sína, að þeir spyrju
 sjaldnast fyrir um það, hvar þeir geti lengid að borða, hvar þeir fái leigt eða
 hvar atvinnu sé að leita, heldur um hitti: "Hvert á ég að snúa mér til þess
 að gefa mig fram eða ganga í sjúkra samlagid?" En þú mieldur verður sá,
 sem spaviddur er, að svara honum á þessu leidi: "Við höfum engin samband
 við vinnu samlag, hvortki þér innlaund's nóttu!"
 Mikils vonbrigdi þeim sem spundi, munninnu, sem hafði noj stíllífi
 í höndum fyrir því, að hann var gáður og gildur samlagsmáður þar sem hann

dualdi síðast erlendis og þar, sem hver sá maður sem í sjúkrasamlopi er, á
 gæðum aðgang að því að komast í sjúkrasamlopi þá sem fyrir er, á þeim stað, sem
 hann flytur til.

Þannig er og þessum vandi hér hjá oss. Þú getur einu sem komið elskert gert fyrir
 samlagsmann frá Akureyri, Siglufirði, Seyðisfirði o.s. frv. þótt hann flytji í heimgætt
 og verði veikur. Þú höfum einu eigi nein sambönd milli samlaganna. Spjúkra-
 samlag Neshjavíkur hefir umið falsvert að í nútíðnum árum, að skilja sam-
 bönd komist á, bæði innanlands og utan og minn haldur því máli veltandi,
 enda vort þá afar mikilsvert að þáð felið sem alls fyrst. Aftan þáð,
 sem einu tilbúi í þessum efnum er bæði óþolandi og stöðlegt.

Þá er þáð eigi síður athugunartvert, að hristi á endu bæði hér og annar stæð,
 þar sem sjúkrasamlopi eru starfandi, stuli elski gert þáð að óþolandi au-
 þætti stíllýði fyrir vístráðningu hjúsa sína, að þar, jafnframt því að
 ganga í vístráðningu, gangi einnig í sjúkrasamlopi, ef þáð er til í stöðnum.
 Þáð er sem sé, stíllýði fyrir því að menn geti gengid í sjúkrasamlopi, að
 heilnis rannsóki, heilsufar upptökuvæðenda og votti, milli önnur og sam-
 vinnu, að þeir séu eilíki haldnir neinum vottum eða vottodandi sjúkr-
 domnum. Af þessum má sjá, að í þessum liggur afar mikilsvert þynging
 fyrir þar bæði, hristvæðing og hjúid og alveg óstíllýðing fóstlopi, að
 þetta stuli elski vera orðin fóst vottu í landnum, eftir 25 ára reynslu
 sem menn hafa í þessum efnum hefir elski mög hris mótunir heilid sig í
 þar sorglegu samvinnu og stöðreynid, að vinnu stíllýðing geti með vottum og
 oft heilýðing sjúkrdom, sem sni stáð bæði fyrir vottum vardi.
 Þessu stöðnum samlagnum mundi á síðanloga gíndi fyrir þessu heilid
 og hris komst elskert; þar að allki en þáð oft niðr gáulogd, að menn
 láti athuga heilsufar sitt úid og úid. Hvi elski að fú þá athugum óþeyptis?

Til þess að sýna hverni viðskiftavelta samlagsins hefi verið þessi 25 ár, sem það hefir starfað, ætla ég að leyfa mér að lesa hér nýja Félgu- og gjaldtalidi þess öll árin, eins og veri þáð reiknings skil eða græinagæð fyrir eitt ár:

Félgjau:

Fjá samlagsmómmu sjálfum	Kr. 1, 425, 880. -
Stærir úr réttisgjöldi	. 102, 594. -
- " - bójar gjöldi	. 204, 543. -
Liðir allstærar	. 35, 117. -
Gjöld af hlutaveltum, gjafir o.fl.	. 73, 153. -
<hr/>	
Félgjauvar samtals	. 1, 841, 287. -

Gjöld:

Dagpeningar greiddir samlagsmómmu	Kr. 70, 625. -
Borgar söngrúttum heimsa	. 34, 920. -
- " til sjúkróhúsna	. 433, 631. -
- " - " lóðna	. 767, 054. -
- " - " lauffabúða	. 319, 228. -
- " fyrir meðol, bóð o.fl.	. 43, 328. -
- " - " hjúðum heims	. 10, 767. -
- " - " umbráðir	. 1, 375. -
Varasjóður um síðustu ári nið	. 48, 565. -
Borgar fyrir stéiðstofuvinum	. 75, 625. -
Þjúskey meðstráutgjöld	. 36, 169. -
<hr/>	
Gjöldin samtals	. 1, 841, 287. -

Dagpeningar hafa verið greiddir fyrir 36, 290 daga og fyrir ~~veittu~~ lögum : sjúkróhúsnum fyrir 90, 614 daga

Vid síðustu ári met vort samlagsskatts	3380 ad tollu
og born þeirra, sem tryggð voru	<u>2300.</u>
eda samkalls	5680 niður alls, megin og
gamlis, sem tryggðir voru gegn veðhindum og slýðum.	

Þetta efnaðagur samlagsskatts vort óvarjulega gæður um síðustu ári met ad. 48 1/2 þús. kr. í vana sjóði og auk þess 31 1/2 þús. kr. í eignum (meist í veidbréfum), þá ber eigi á það að líta sem varanlega eign, því þau veðhindur eru gæta komid og hafa komid, ad þau efni gangi til þeirrar og jafnvel meira en það, því t.d. fyrir þessu ári var samlagid komid í 50 þús. króna skuld, en þá sýndu stjórnarvöld þessa bójar, bójarháð og bójarstjórn, ásamt viðstíffamönnum samlagsskatts hversu óvisselt samlagid er og óvissandi fyrir þetta bójarfélag. Skuldin hvarf í órskannari stundu. Bójarstjórnin veitti heflegan aukastyrk og viðstíffamönnum samlagsskatts, loknar, sjúkshús og lyffja búdir, svo og gjaldkeri samlagsskatts gáfu 10% eflis og réttningum sínum og nam síu eftirgjöf all rúmum 20 þús. kr. Þessa rausn og lofsveidan stíling vil ég min í nafni samlagsskjórnarinnar þakka híd bójar. Þá vil ég í þessu sambandi gæta þess, ad niðils virtur bójarinnar einu þessa bójar, hr. Þyngjólfr H. Þjarnason kaupmáður, fæddi samlagsskatts niðils verda gjöf, sem min er orðin 5087 kr. og má hana elki stöðva fyr en hún er orðin 10 þús. kr.; ad þvi þinnu rýtur samlagid vaxtanna ad miklu leyti. Þessa höfðinglegu gjöf vil ég einnig í nafni samlagsskatts og skjórnenda þess þakka hinni góða og gófuga gæfanda og konu hans. - Það er ávallt mikil stöðfestu (Stabilitet) í þvi, sem þau hjórn gjöra.

Stjórnendur samlagnsins eru 7 að tölun, þ. e. formáður þess, Kosinn til eins
 árs í sum og sex meðstjórnendur, Kosinn til tveggja ára, þannig að þeir þeirra
 fara úr stjórninni á milli ára, en alla þá má endurkjósa. ^{Stof þeirra allra eru} ~~allir~~
 Eins og gefur að stílla og nota eðlileg er, eru þessir stjórnendur þess Kosinn úr
 gæðum og öftr áundstöðnum stjórnmalaflokknum, en mér er ljúft og stýlt að geta
 þess ^{ad} samvinnan all þefir alla tíð verið svo góð milli þessara aðilja allra, að
 aldrei nokkurn sinni þefir tvíð í ósamtyndi eða smudur þyðkjum meðal þeirra,
 enda eru stjórnmal með öllu rétt úr þeim félagssteigi. Þau eiga þar stærri
 þenna og geta aldrei átt þar þenna. Það er hagur samlagnsins einu og velþeð
 þess, sem ráðid þefir og ráða í öllum gjörðnum stjórnenda þess, en ekki stjórn-
 málin, hvors eðlis sem þau eru.

Sum stendur eru stjórnendur samlagnsins þessir: Jón Lálsson formáður,
 Felix Endriússon skiljagæði-vörður, (varaformáður) Þudgeir Jónsson bóla-
 bindari (ritari), Steindór Björnsson frá Leof, ^{opisvörður} landsmáns, Siglvatur
 Þryggjálfsen tollþjórinn, Haraldur S. Nordahl, tollþjórinn ^{vörður} og Þorvaldur Jónsson
 kaupmáður. Samkvæmt lögum samlagns ^{ins} eru formáður og meðstjórnendur
 stýldir til að nima öll störf sín af hendi á þess að taka laun fyrir.

Samlags stjórnin þefir langstúnu þeft sér stakann lækni til þess að rannsaka heilsu-
 þar inn seljenda. Það starf þefir hr. Sam. Þjarnhárdinsson prófessor hafi á hendi um
 margra ára stéid, en nú er hann fluttur til Kaupmannshafnar. Í hans stáð hafa
 verið ráðnir (nú í sumar) lækurnir, frá Kristín Ólafsdóttir, kona landlæknis
 og hr. Þórdur Þórdarson. Annars gagna allir þeir lækurnar bójarins, sem samlags
 menn kjósa sér, lækni stöfnum.

Samlagid þefir sér stakann samninga úr þessi stjórni þús: Landlæknis spítalans,
 Landspítalans, Spítala Hvíta landsins, og lækninga stöfu frá Ásu Ásgunnarsdóttur
 í Sólheiminu hér í bonum.

(Lög nr. 100 til St. þ. 18. 1874. Hafnarst.)

Gjaldkerar samlagins hafa verið hver öðrum batri og oft stöðugir í sessi.
 Enn þeir þeirri í lífi, Helgi Árnason sagnafris vörður, frá Amalthe Sigurðar-
 dóttur og níverandi gjaldkeri Tóleifur Jónsson, sem gegn hefðu því starfi um
 14 ára stund með dærafáru álið og ávælini, áriðanlegheit og frímenster. Það
 má óþótt fullguda, að starfsemi samlagins er það lítt hið minnst verðasta at-
 ríð, ^{og lífshættu} þess og öllum öðrum stofnunum, að gjaldkerar þess séu ráðvaunir
 menn, sem allir vithomendur, samlagsmenn, viðstíttamenn og stjórnmendur
 þeir fullt og óþafmar það traust til, og þannig hefðu hr. Tóleifur Jónsson og gjald-
 kerar samlagins, bði þeir sem hér eru nefndir og aðrir áður, í samleiðu
 þess ^{samlagins} enda má telja níverandi gjaldkera þess frá alvöðvinnandi.

Það var hafið eftir Guðni. Þjórusyni laudlækni, þegar bejarstjórn Reykjavíkur
lét afhenda samlaginn 25 þús. Skína gjöfina hérna nú árið:

„Þú er Sjúkra-samlaq Reykjavíkur líftroggtu aldun og afi!“

Þessi spádoms-ord hris fyrsta brantnyðjanda þessa máls voru allir
góðir menn að rötast megi, enda er svo nú þá gjöf búið, að það er
algjörlega í valdi samlaganna hversu lengi þeir njóta þessarar gjafar,
sem aldreifni má stíenda — að öðru leyti er vortunum —, en leggjast sam-
lagid niðruv, fer höfuðstóttinu, upphaflega gjöfin, í allt öðru og óstýrda
átt. Stjórn samlaganna mun því jafnan verja þessa niðilsverdu
gjöf, með tilstyrki allra samlaganna, sem fjórögg sitja í lengstu lof og
halda samlaginu við lífdi nú aldun og afi.

Í sambandi við það sem úr hefir sagt verið, við er gæta þess, að samlags-
 stjórnin hefir fyrir nokkru stöfuð „Fandarfarar sjóð“ fyrir þá samlagsmenn er
 vilja tryggja sér og sínum að greiddur verði nokkru hluti (allt að 250 Kr. fyrir
 fullvörna) útfarar kostnaður samlagsmannsins þegar hann fellur frá.

Sjóður þessi hefir þegar komið að milli gagni, þótt nígur sé, og átti úr
 um síðustu áramót um 6100 Kr. í spari sjóðbóð sími við Laub Banka um.

Þó gjafli er etli há: Kost 7 Kr. á ári og í sambandi við hann hefir verið
 stofnað til ártíðastíán, sem síðastl. ár gáfu sjóðnum ~~um~~ ^{um} 400 Kr. um
 Sjóðurinn stendur undir stjórn samlagsstjórnarinnar.

Adendingu vit óg leyfa mér að benda öllum þeim er mál mitt heyrir að þessu sinni, á eftir fylgjandi atviki, sem óg tel niðilsvarðandi fyrir landeigjafad:

1. Þeyrid að stofna sjúkrasamlag hjá yðum sem allra fyrst.
2. Öll þau sjúkrasamlagj sem und líði eru, öllu að vinna að því með oddi og egg, að myndu samband sín á milli, enda er það stíðyrdi fyrir því, að samband náist und erlendur samlagjum.
3. Þér foreldrar, sem sendid somu yðar eða dætur til dvalar á þeim stöðum sem sjúkrasamlagj eru fyrir, öllu að benda þeim í að ganga í samlagid sem allra fyrst, þús þótt þau þenni sér einsthis meins er þau fara að heiman frá sér, geta þau o. t. v. öðid steyndiloga veit og má stóð hafft líttu úr að spila með greiddum á veitinda kostnaðinum. Aðhugid vel, að 3-4 kr. á mánuði eru nojiloga til þess að standast allan kostnað af lóðniotijálþ, sjúkrakússveit og lyffjum að 3/4 hlutum um allt að 32 vikna veitindum í samfelldum 3 árum.
4. Þér húsboudur, öllu að gjoro það að stíðyrdi við vistfáðningu hjá yðar, hvort sem þau náast til yðar úr sveit eða hédan úr bænum, að þau gangi í sjúkrasamlag um leið og þau ganga um í vistfáð. Það tryggir yðum gegn því, að þjníð sé haldid næmum eða vidlodandi sjúkdómi og fyrir því, að þér og þjníð þræfi að líða undan veitinda kostnaðinum.
5. Þér ungu menn og konur, öllu sem öfast að lóðu lóðni athygu heilsufar yðar. Þér vistfáðli nema það sé eitthvad athyguvert við það. Þjéð því að ganga í sjúkrasamlag þáid þér vistfástijum um, hvort svo er eta elski, og það kostar yðum elskeri sévstaklega.

Og svo að loknum þetta:

Eg vil í eigin nafni og samlagsstjórnarinnar þakka þeim háa
Lilfríði, stjórnardeild þeirri í Stjórnarráði Fólks er samlagid
líkur, svo og borgarstjóra fyrrum og nú, bæjarráði og bæjarstjórn
alla þá lídveiglu er þau hafa sýnt samlagi Reykjavíkur í þé
látid á millidrumum 25 árum.

Það þakka ég samstjórnendum mínum og gjaldkerum fyrr-
um og nú, sem ávallt hafa með sístanfandi áhuga, óséðplögri
og einhuga dugnadi minni að vexti og viddgauri samlagsins,
hugheitar þakka fyrir ástafa samvinnu. Svö og samlags-
mönnum öllum og viddsteffamönnum þess fyrir þakka þeirra
og frimad allan vidd samlagid.

Óstka ég svo þess að heillavendur framtid sýntu samlags
Reykjavíkur sé og viddi lífrýgd um aldur og ofi, ófal
mögnum mönnum, öldum og óbörnum til gagnar, gófu og
blessunar.

Verid all sál! Góðanott!